

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
«ГОСПОДАРСЬКЕ ТА ТРУДОВЕ ПРАВО»**

методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», D1 «Облік і оподаткування», D3 «Менеджмент», D5 «Маркетинг», G18 «Геодезія та землеустрій», H1 «Агрономія», H2 «Тваринництво», H5 «Водні біоресурси та аквакультура», H7 «Агроінженерія».

УДК 378.091.214:101(083.13)

Автор-упорядник — викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук Одеського державного аграрного університету І.Л. Калімбет.

Рецензенти:

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Міжнародного гуманітарного університету А.М. Меденцев

кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук ОДАУ М.М. Самуйлік

Калімбет І.Л. методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», D1 «Облік і оподаткування», D3 «Менеджмент», D5 «Маркетинг», G18 «Геодезія та землеустрій», H1 «Агрономія», H2 «Тваринництво», H5 «Водні біоресурси та аквакультура», H7 «Агроінженерія». Одеса: ОДАУ, 2025. 24 с.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Господарське та трудове право» мають на меті забезпечити цілісне, послідовне й системне засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та практичних умінь у цій галузі. У них подано детальні методичні орієнтири та аналітичні пояснення щодо основних положень господарського та трудового права, а також запропоновано комплекс питань для самоконтролю. Це сприяє глибшому розумінню понятійно-категоріального апарату та формуванню професійних компетентностей, необхідних для подальшої юридичної практики.

У посібнику зроблено акцент на практичній спрямованості навчального процесу: подано завдання для самостійної перевірки знань, приклади дискусійних питань, а також тестові матеріали, що можуть слугувати підготовкою до підсумкових форм контролю — заліку чи іспиту. Важливим елементом методичних рекомендацій є посилання на сучасні медіа-ресурси та додаткові джерела інформації, які поглиблюють теоретичну підготовку студентів і забезпечують відповідність освітнього процесу актуальним вимогам вищої школи.

Рекомендовано до друку Координаційною радою з питань якості освіти від 28.10.2025 р. протокол № 2

ЗМІСТ

Вступ	4
<i>Теми семінарських занять з освітнього компонента «Правознавство»</i>	5
Змістовий модуль 1. Правові засади господарських і трудових правовідносин	5
Семінар 1. Суб'єкти господарських правовідносин	5
Семінар 2. Загальні засади організації майнових правовідносин у господарській діяльності	7
Семінар 3. Зобов'язання у сфері господарської діяльності. Відповідальність у господарському праві	8
Семінар 4. Суб'єкти трудового права	10
Змістовий модуль 2. Основи правового регулювання праці: трудовий договір, колективно-договірні акти та вирішення трудових спорів	12
Семінар 5. Поняття й укладення трудового договору при прийомі на роботу	12
Семінар 6. Зміна та припинення трудового договору: підстави і порядок. Робочий час і час відпочинку	13
Семінар 7. Договори та угоди колективного характеру	15
Семінар 8. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність у сфері трудових відносин. Трудові спори та процедура їх вирішення	16
 Питання самоконтролю	 18
Література	21
Інформаційні ресурси	21

ВСТУП

Семінарські заняття займають ключове місце у структурі освітнього процесу закладів вищої освіти, слугуючи дієвим засобом поглиблення теоретичних знань та формування професійних компетентностей у здобувачів вищої освіти. У рамках вивчення освітнього компонента **«Господарське та трудове право»** вони спрямовані на всебічне опрацювання основоположних теоретико-правових та практичних аспектів правового регулювання господарських і трудових відносин. Такий підхід забезпечує засвоєння фундаментальних засад функціонування правової системи та створює умови для ефективної реалізації прав у сфері господарської й трудової діяльності.

Запропоновані методичні рекомендації узагальнюють досвід викладання освітнього компонента **«Господарське та трудове право»** у закладах вищої освіти України та мають на меті впорядкувати й систематизувати знання здобувачів відповідно до вимог робочої програми дисципліни.

У результаті вивчення освітнього компонента «Господарське та трудове право» здобувач вищої освіти повинен знати:

- теоретико-методологічні основи правового регулювання господарських і трудових відносин;
- систему та особливості джерел господарського та трудового права України;
- конституційні та законодавчі засади організації господарської діяльності й регулювання праці;
- загальні положення щодо правового статусу суб'єктів господарювання та учасників трудових відносин;
- міжнародні трудові стандарти та принципи регулювання господарської діяльності, а також напрями їх імплементації у національне законодавство.

Оволодіти практичними компетентностями:

- аналізувати та тлумачити норми господарського і трудового законодавства України, застосовувати їх до конкретних правових ситуацій;
- оцінювати правові наслідки рішень органів державної влади, органів господарського управління та роботодавців;
- використовувати знання господарського й трудового права для вирішення навчальних, професійних і науково-практичних завдань;
- формувати й аргументовано відстоювати власну правову позицію з актуальних питань господарсько-правової та трудової практики;

- ефективно працювати з навчальною, науковою й довідковою літературою з дисципліни, у тому числі з використанням електронних ресурсів.

Підготовка до семінарських занять передбачає попереднє ознайомлення з планом заняття, змістом лекційного матеріалу, рекомендованими нормативними актами та науковими джерелами, а також підготовку тез виступів за окремими навчальними питаннями. Виступ здобувача має бути грамотним, логічно послідовним і креативним, демонструвати здатність до аналітичного мислення, критичного оцінювання норм законодавства та практики їх застосування.

Теми семінарських занять з освітнього компонента «Господарське та трудове право»

Змістовий модуль 1. Правові засади господарських і трудових правовідносин.

Семінарське заняття №1

Тема: *Суб'єкти господарських правовідносин*

ПЛАН

1. *Підприємство як суб'єкт господарювання: поняття та основні характеристики.*
2. *Типи підприємств та їх організаційно-правові форми.*
3. *Особливості правового статусу підприємств у господарському праві.*
4. *Господарські товариства: порядок створення та правове становище.*
5. *Індивідуальні підприємці та інші суб'єкти господарської діяльності: правове регулювання.*
6. *Господарські об'єднання та їх місце в системі суб'єктів господарювання.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття підприємства та його місце в системі суб'єктів господарського права.
2. Основні ознаки підприємства як суб'єкта господарської діяльності.

3. Класифікація підприємств за формами власності та масштабами діяльності.
4. Організаційно-правові форми підприємств: поняття, особливості та правові наслідки.
5. Приватні, колективні та державні підприємства: порівняльна характеристика.
6. Юридичний статус підприємства: права, обов'язки та відповідальність.
7. Господарські товариства: сутність та порядок їх створення.
8. Правове становище акціонерних товариств в Україні.
9. Особливості правового статусу товариств з обмеженою відповідальністю.
10. Індивідуальні підприємці: правові засади діяльності та особливості реєстрації.
11. Інші суб'єкти господарювання: фермерські господарства, кооперативи, установи.
12. Господарські об'єднання: поняття, види та правові засади функціонування.
13. Асоціації, корпорації, концерни як форми господарських об'єднань.
14. Роль підприємств та господарських об'єднань у розвитку національної економіки.
15. Сучасні тенденції у правовому регулюванні діяльності суб'єктів господарювання.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Підприємство як суб'єкт господарювання: поняття та основні характеристики» за посиланням: <https://buklib.net/books/37181/> та напишіть есе на тему «Які ознаки підприємства визначають його як ключового суб'єкта господарських правовідносин?», визначивши й обґрунтувавши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з навчальним матеріалом «Типи підприємств та їх організаційно-правові форми» за посиланням: <https://buklib.net/books/23441/> та підготуйте есе на тему «Які організаційно-правові форми підприємств є найбільш поширеними в Україні та чому?», визначивши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Правове становище підприємств у господарському праві» за посиланням: <https://studfile.net/preview/5650628/page:14/> та напишіть есе на тему «Чому правовий статус підприємства має важливе значення для ведення господарської діяльності?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з розділом «Господарські товариства: поняття, порядок створення та правове становище» за посиланням: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/20507/ та підготуйте схему-алгоритм

створення господарського товариства і коротке есе на тему «Які переваги й недоліки має ця форма організації бізнесу?».

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Індивідуальні підприємці та інші суб'єкти господарської діяльності» за посиланням: <https://studfile.net/preview/9827337/page:19/> та напишіть есе на тему «Які особливості правового регулювання діяльності індивідуальних підприємців в Україні?», визначивши власну точку зору.

Завдання 6. Ознайомтеся з навчальним ресурсом «Господарські об'єднання: поняття, види та правове становище» за посиланням: <https://studfile.net/preview/16420979/> та підготуйте есе на тему «Яке значення мають господарські об'єднання для розвитку національної економіки?», обґрунтувавши власну позицію.

Семінарське заняття №2

Тема: Загальні засади організації майнових правовідносин у господарській діяльності

ПЛАН

1. Господарське майно як об'єкт правового регулювання.
2. Право власності: сутність, структура та зміст.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Господарське майно як об'єкт правовідносин у сучасному господарському праві.
2. Види майна у сфері господарської діяльності та їх правовий режим.
3. Особливості використання майна державних і комунальних підприємств.
4. Приватне майно як економічна та правова основа підприємництва.
5. Господарське майно та його роль у забезпеченні фінансової стабільності суб'єктів господарювання.
6. Право власності як базова категорія цивільного та господарського права.
7. Структура права власності: правомочності володіння, користування та розпорядження.
8. Зміст права власності та його значення для розвитку економічних відносин.
9. Право власності в Україні: конституційні гарантії та законодавче регулювання.
10. Захист права власності у господарському праві: судова практика та проблеми реалізації.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Господарське майно як об'єкт правового регулювання» за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text> та напишіть есе на тему «Яке значення має господарське майно для функціонування підприємств та інших суб'єктів господарювання?», визначивши й обґрунтувавши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з навчальним ресурсом «Види майна у господарській діяльності» за посиланням: <https://buklib.net/books/37857/> та підготуйте есе на тему «Які особливості правового режиму різних видів господарського майна?», визначивши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Право власності: сутність та зміст» за посиланням: <https://buklib.net/books/37758/> та напишіть есе на тему «Чому структура права власності (володіння, користування, розпорядження) є основою ефективної реалізації цього права?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з Конституцією України, статті 13, 14 та 41, що регулюють право власності, за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> та підготуйте есе на тему «Яке значення мають конституційні гарантії права власності для розвитку правової та економічної системи України?», визначивши власну точку зору.

Семінарське заняття №3

Тема: *Зобов'язання у сфері господарської діяльності.*

Відповідальність у господарському праві

ПЛАН

1. *Класифікація господарських зобов'язань.*
2. *Порядок виконання господарських зобов'язань.*
3. *Способи забезпечення виконання господарських зобов'язань.*
4. *Підстави та порядок припинення господарських зобов'язань.*
5. *Нормативно-правове регулювання процедури банкрутства.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. *Господарські зобов'язання: поняття, ознаки та класифікація.*
2. *Види господарських зобов'язань: договірні та позадоговірні.*

3. Зобов'язання у сфері публічно-правових відносин: особливості правового регулювання.
4. Виконання господарських зобов'язань: принципи та умови.
5. Неналежне виконання господарських зобов'язань: правові наслідки.
6. Відповідальність за порушення строків виконання господарських зобов'язань.
7. Неустойка, штраф та пеня як засоби забезпечення виконання зобов'язань.
8. Застава і порука у господарському праві.
9. Банківська гарантія та завдаток як сучасні інструменти забезпечення виконання зобов'язань.
10. Підстави припинення господарських зобов'язань: виконання, відступлення, новація.
11. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін.
12. Неможливість виконання зобов'язань: правові наслідки для сторін.
13. Правове регулювання банкрутства в Україні: історія та сучасність.
14. Судові процедури у справах про банкрутство: розпорядження майном, санація, ліквідація.
15. Захист прав кредиторів у процедурі банкрутства.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Господарські зобов'язання: поняття та класифікація» за посиланням: <https://buklib.net/books/24357/> та напишіть есе на тему «Які види господарських зобов'язань виокремлює законодавство України та чому їх класифікація має практичне значення?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Виконання господарських зобов'язань» за посиланням: <https://buklib.net/books/24485/> та підготуйте есе на тему «Які принципи та умови виконання господарських зобов'язань забезпечують стабільність економічних відносин?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Способи забезпечення виконання зобов'язань у господарському праві» за посиланням: <https://buklib.net/books/24544/> та напишіть есе на тему «Які способи забезпечення виконання господарських зобов'язань є найбільш дієвими в сучасних умовах?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Припинення господарських зобов'язань» за посиланням: <https://buklib.net/books/24548/> та підготуйте есе на тему «Які підстави та порядок припинення господарських зобов'язань передбачені законодавством та чому це важливо для бізнесу?», аргументувавши власну позицію.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Правове регулювання банкрутства» за посиланням:

<https://buklib.net/books/25890/> та напишіть есе на тему «Яке значення має правове регулювання банкрутства для захисту прав кредиторів та відновлення платоспроможності боржника?», визначивши власну точку зору.

Семінарське заняття №4

Тема: Суб'єкти трудового права

ПЛАН

1. *Поняття суб'єктів трудового права та їх основні групи.*
2. *Працівники як головні учасники трудових правовідносин.*
3. *Трудова правосуб'єктність роботодавців та її особливості.*
4. *Роль трудового колективу як суб'єкта трудового права.*
5. *Профспілкові організації у системі суб'єктів трудового права.*
6. *Специфіка правового статусу інших учасників трудових правовідносин.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Суб'єкти трудового права: поняття, класифікація та загальні ознаки.
2. Групи суб'єктів трудового права: працівники, роботодавці та їх представницькі органи.
3. Взаємодія суб'єктів трудового права у сфері регулювання трудових відносин.
4. Працівники як основна ланка трудових правовідносин: права та обов'язки.
5. Трудові права працівників та механізми їх захисту.
6. Гарантії реалізації прав працівників у трудовому праві України.
7. Поняття та елементи трудової правосуб'єктності роботодавців.
8. Обов'язки роботодавців у сфері трудових правовідносин.
9. Відповідальність роботодавців за порушення трудових прав працівників.
10. Трудовий колектив: поняття, склад та правовий статус.
11. Участь трудового колективу в управлінні підприємством.
12. Профспілкові органи як представники працівників у трудових правовідносинах.
13. Роль профспілок у захисті трудових прав і свобод працівників.
14. Органи державної влади та місцевого самоврядування як суб'єкти трудового права.
15. Інші учасники трудових правовідносин: органи контролю та нагляду у сфері праці.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Суб'єкти трудового права та їх класифікація» за посиланням: <https://buklib.net/books/26257/> та напишіть есе на тему «Які основні групи суб'єктів трудового права виділяє законодавство України та яке їх значення?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Працівники як суб'єкти трудового права» за посиланням: <https://studfile.net/preview/5129641/> та підготуйте есе на тему «Чому працівники є центральними учасниками трудових правовідносин і які основні гарантії їх прав?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Роботодавець у трудовому праві» за посиланням: https://stud.com.ua/30254/pravo/robotodavets_subyekt_trudovogo_prava та напишіть есе на тему «Які особливості трудової правосуб'єктності роботодавців та які їхні обов'язки перед працівниками?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Трудовий колектив як суб'єкт трудового права» за посиланням: <https://studfile.net/preview/1849461/page:13/> та підготуйте есе на тему «Яку роль відіграє трудовий колектив у правовому регулюванні трудових відносин?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Профспілки та їхні функції у трудових правовідносинах» за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text> та напишіть есе на тему «Яке значення мають профспілкові організації у захисті трудових прав працівників?», визначивши власну позицію.

Завдання 6. Ознайомтеся з матеріалом «Інші суб'єкти трудового права» за посиланням: <https://buklib.net/books/26257/> та підготуйте есе на тему «Які особливості правового статусу мають інші учасники трудових правовідносин (органи державної влади, органи місцевого самоврядування, органи контролю та нагляду)?», аргументувавши власну точку зору.

Змістовий модуль 2. Основи правового регулювання праці: трудоий договір, колективно-договірні акти та вирішення трудових спорів.

Семінарське заняття №5

Тема: Поняття й укладення трудового договору при прийомі на
роботу

ПЛАН

1. Трудовий договір, який укладається на певний строк.
2. Трудовий договір про виконання робіт тимчасового чи сезонного характеру.

3. *Трудовий договір щодо роботи за сумісництвом або поєднання посад і професій.*
4. *Трудовий договір з молодим спеціалістом.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття та правова природа строкового трудового договору.
2. Підстави та порядок укладення трудових договорів на визначений термін.
3. Права та обов'язки працівника й роботодавця за строковим трудовим договором.
4. Судова практика щодо вирішення спорів, пов'язаних із строковими трудовими договорами.
5. Правове регулювання праці тимчасових працівників.
6. Особливості укладення та припинення трудових договорів для сезонних робіт.
7. Соціальні гарантії та компенсації для тимчасових і сезонних працівників.
8. Відмінності правового статусу тимчасових і постійних працівників.
9. Види сумісництва: внутрішнє та зовнішнє.
10. Особливості оформлення трудового договору при сумісництві.
11. Суміщення професій і посад: правове регулювання та обмеження.
12. Гарантії працівників, які працюють за сумісництвом або суміщенням професій.
13. Правовий статус молодих спеціалістів та особливості їх працевлаштування.
14. Роль трудового договору у забезпеченні першого робочого місця випускника.
15. Проблеми та перспективи правового регулювання трудових відносин із молодими спеціалістами.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Строковий трудовий договір» за посиланням:

<https://www.hsa.org.ua/blog/osnovni-porusennia-pid-cas-vikonannia-strokovix-trudovix-dogovoriv> та напишіть есе на тему: «Які особливості укладення строкового трудового договору та які наслідки його припинення для працівника і роботодавця?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Тимчасові та сезонні трудові договори» за посиланням:

http://www.fpo.kr.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=868&lang

uk та підготуйте есе на тему: «У чому полягає специфіка правового регулювання тимчасових і сезонних робіт, та які гарантії мають такі працівники?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Сумісництво та суміщення професій у трудовому праві» за посиланням: <https://kadroland.com/events/615/1511> та напишіть есе на тему: «Які переваги та ризики існують для працівників і роботодавців у разі роботи за сумісництвом або суміщення професій?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Працевлаштування молодих спеціалістів» за посиланням: <https://studfile.net/preview/9144306/> та підготуйте есе на тему: «Які особливості має трудовий договір із молодими спеціалістами та як держава забезпечує їх соціальні гарантії?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Гарантії прав працівників у трудовому законодавстві України» за посиланням: [http://zt.knute.edu.ua/files/2017/05\(94\)/04.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2017/05(94)/04.pdf) та напишіть есе на тему: «Яке значення мають трудові договори різних видів для забезпечення права на працю та соціального захисту працівників?», визначивши власну позицію.

Семінарське заняття №6

Тема: *Зміна та припинення трудового договору: підстави і порядок.*

Робочий час і час відпочинку

ПЛАН

1. *Поняття та особливості переведення й переміщення працівників.*
2. *Зміна істотних умов праці.*
3. *Основні види робочого часу та порядок його встановлення.*
4. *Правові засади надання щорічної основної відпустки.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття переведення та переміщення у трудовому праві України.
2. Відмінності між переведенням і переміщенням працівників: правовий аспект.
3. Правові підстави та порядок здійснення переведення на іншу роботу.
4. Захист прав працівника при переведенні чи переміщенні.
5. Поняття істотних умов праці та порядок їх зміни.
6. Правові гарантії працівників у разі зміни істотних умов трудового договору.
7. Роль профспілок у вирішенні питань щодо зміни умов праці.
8. Судова практика вирішення трудових спорів, пов'язаних зі зміною істотних умов праці.
9. Види робочого часу та їх характеристика.
10. Поняття режиму робочого часу та його особливості.

11. Гнучкий графік і неповний робочий час: переваги та ризики.
12. Правове регулювання надурочних робіт в Україні.
13. Право працівника на щорічну основну відпустку: правові підстави.
14. Тривалість щорічної відпустки та порядок її надання.
15. Судова практика щодо порушення права працівника на відпустку.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Переведення та переміщення працівників у трудовому праві» за посиланням: <https://kievprofenergo.in.ua/page/205/> та напишіть есе на тему «Які особливості правового регулювання переведення і переміщення працівників та які гарантії їхніх трудових прав?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Зміна істотних умов праці» за посиланням: <https://kadroland.com/events/797/2052> та підготуйте есе на тему «У яких випадках допускається зміна істотних умов праці та які наслідки це має для працівників і роботодавців?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Робочий час у трудовому законодавстві України» за посиланням: <https://buklib.net/books/37805/> та напишіть есе на тему «Які основні види робочого часу передбачає законодавство та як визначається їх правовий режим?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Правове регулювання відпусток у трудовому праві України» за посиланням: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/174.pdf та підготуйте есе на тему «Яке значення щорічної основної відпустки для забезпечення права працівника на відпочинок та як вона гарантується державою?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Праця і відпочинок: сучасні підходи трудового права» за посиланням: <https://zaholovok.com.ua/pratsya-i-vidpochinok-yak-znaiti-garmoniyu> та напишіть есе на тему «Як співвідносяться робочий час, відпочинок та право на відпустку у трудовому праві України?», визначивши власну позицію.

Семінарське заняття №7

Тема: Договори та угоди колективного характеру

ПЛАН

1. Поняття колективного договору та його сторони.
2. Основні положення й структура колективного договору.
3. Процедура укладення колективного договору.

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Колективний договір як форма локального правового регулювання трудових відносин.
2. Сторони колективного договору: права та обов'язки роботодавця і працівників.
3. Роль профспілок у колективно-договірному регулюванні трудових відносин.
4. Відповідальність сторін за невиконання умов колективного договору.
5. Зміст колективного договору: соціально-економічні та правові аспекти.
6. Порядок формування основних розділів колективного договору.
7. Гарантії трудових, соціальних і культурно-побутових прав у колективному договорі.
8. Співвідношення колективного договору з трудовим законодавством.
9. Етапи підготовки та укладення колективного договору.
10. Примирні процедури при розбіжностях під час укладення колективного договору.
11. Реєстрація та набуття чинності колективним договором.
12. Судова практика щодо спорів, пов'язаних з укладенням і виконанням колективних договорів.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Колективний договір у системі трудового права» за посиланням: <https://buklib.net/books/26260/> та напишіть есе на тему «Яке значення має колективний договір як локальний нормативний акт і які сторони виступають його учасниками?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Колективні договори та угоди» за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text> та підготуйте есе на тему «Які основні положення та структура колективного договору, і як вони впливають на правове регулювання трудових відносин?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Зміст і юридична природа колективного договору» за посиланням: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e578e80e-236e-490f-a5fe-a71e5a02ff78/content> та напишіть есе на тему «Яким чином зміст колективного договору забезпечує баланс інтересів працівників і роботодавців?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Порядок укладення колективних договорів» за посиланням: <https://kadrovik.isu.net.ua/news/558100-poryadok-ukladennya-ta-reyestratsiyi->

[kolektyvnoho-dohovoru](https://osvita.ua/vnz/reports/law/9757/) та підготуйте есе на тему «Які основні етапи укладення колективного договору та які правові гарантії його виконання?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Колективні договори: проблеми укладення та реалізації» за посиланням: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9757/> та напишіть есе на тему «Які проблеми виникають у процесі укладення колективних договорів і як вони вирішуються у судовій практиці?», визначивши власну позицію.

Семінарське заняття №8

Тема: Дисциплінарна і матеріальна відповідальність у сфері трудових відносин. Трудові спори та процедура їх вирішення

ПЛАН

1. *Поняття та види дисциплінарної відповідальності: загальна й спеціальна.*
2. *Класифікація матеріальної відповідальності працівників.*
3. *Поняття трудових спорів та їх різновиди.*
4. *Механізм вирішення індивідуальних трудових спорів.*

Реферати та презентації до теми

Оберіть тему та напишіть реферат або створіть презентацію

1. Поняття дисциплінарної відповідальності у трудовому праві України.
2. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність: порівняльна характеристика.
3. Дисциплінарні стягнення: види, порядок накладення та зняття.
4. Роль дисциплінарної відповідальності у забезпеченні трудової дисципліни.
5. Підстави та умови настання матеріальної відповідальності працівників.
6. Класифікація видів матеріальної відповідальності за трудовим правом України.
7. Повна й обмежена матеріальна відповідальність: відмінності та правові наслідки.
8. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність: поняття та практика застосування.
9. Трудові спори: поняття, сутність та причини виникнення.
10. Класифікація трудових спорів: індивідуальні та колективні.
11. Роль профспілок у вирішенні трудових спорів.
12. Судова практика розгляду трудових спорів в Україні.
13. Органи, уповноважені на розгляд індивідуальних трудових спорів.
14. Порядок та етапи вирішення індивідуальних трудових спорів.

15.Значення індивідуальних трудових спорів для захисту трудових прав працівників.

Індивідуальні творчі завдання

Виконайте одне завдання за власним вибором:

Завдання 1. Опрацюйте матеріал «Дисциплінарна відповідальність у трудовому праві» за посиланням: <https://buklib.net/books/37814/> та напишіть есе на тему «Які відмінності між загальною та спеціальною дисциплінарною відповідальністю працівників і яке їх значення у трудовому праві?», визначивши власну позицію.

Завдання 2. Ознайомтеся з матеріалом «Матеріальна відповідальність працівників» за посиланням: <https://buklib.net/books/37815/> та підготуйте есе на тему «Які існують види матеріальної відповідальності працівників і які правові наслідки їх застосування?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 3. Опрацюйте матеріал «Трудові спори: поняття та класифікація» за посиланням: <https://buklib.net/books/37816/> та напишіть есе на тему «У чому полягає сутність трудових спорів та які основні їх різновиди?», визначивши власну позицію.

Завдання 4. Ознайомтеся з матеріалом «Вирішення індивідуальних трудових спорів» за посиланням: <https://buklib.net/books/26460/> та підготуйте есе на тему «Які органи розглядають індивідуальні трудові спори та як відбувається процедура їх вирішення?», аргументувавши власну точку зору.

Завдання 5. Опрацюйте матеріал «Практика вирішення трудових спорів в Україні» за посиланням: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/Prezent_tryd_spori.pdf та напишіть есе на тему «Яке значення має судова практика у вирішенні трудових спорів та захисті трудових прав працівників?», визначивши власну позицію.

Питання самоконтролю

1. Що таке підприємство у господарському праві України?
2. Які основні ознаки підприємства як суб'єкта господарювання?
3. Які функції виконує підприємство в економічній системі держави?
4. Які відмінності існують між підприємством та іншими суб'єктами господарювання?
5. Які організаційно-правові форми підприємств передбачає законодавство?
6. У чому полягає сутність державних підприємств?
7. Які особливості приватних підприємств?
8. Що таке колективне підприємство?
9. Які риси мають підприємства з іноземними інвестиціями?
10. Як класифікуються підприємства за розміром (малі, середні, великі)?

11. Які відмінності мають унітарні та корпоративні підприємства?
12. Яке правове становище підприємства у сфері господарських відносин?
13. Які права й обов'язки підприємства як юридичної особи?
14. У чому полягає господарська компетенція підприємства?
15. Які є основні способи створення підприємства?
16. Що таке господарські товариства?
17. Які види господарських товариств передбачає законодавство України?
18. У чому особливості акціонерного товариства?
19. Які відмінності між товариством з обмеженою та додатковою відповідальністю?
20. Що таке повне товариство?
21. Які риси має командитне товариство?
22. Які стадії створення господарського товариства?
23. Які права й обов'язки учасників господарських товариств?
24. Які органи управління мають господарські товариства?
25. Що таке індивідуальний підприємець (ФОП) у праві України?
26. Які особливості правового статусу ФОП?
27. У чому відмінність ФОП від юридичної особи?
28. Що таке господарські об'єднання?
29. Які види господарських об'єднань існують?
30. Яке місце господарських об'єднань у системі суб'єктів господарювання?
31. Що таке господарське майно?
32. Які об'єкти входять до складу господарського майна підприємства?
33. У чому полягає право власності у господарському праві?
34. Які елементи структури права власності виділяють?
35. Які повноваження належать власнику у сфері господарювання?
36. Які є форми власності в Україні?
37. Які особливості державної власності?
38. Що таке комунальна власність?
39. Які риси приватної власності?
40. Як здійснюється управління майном підприємства?
41. Що таке господарське зобов'язання?
42. Які види господарських зобов'язань існують?
43. Які підстави виникнення господарських зобов'язань?
44. У чому полягає порядок виконання господарських зобов'язань?
45. Які строки виконання господарських зобов'язань?
46. Які є способи забезпечення виконання господарських зобов'язань?
47. Що таке неустойка (штраф, пеня) у господарському праві?
48. Які гарантії та завдатки застосовуються у господарських відносинах?
49. Що таке порука та гарантія як способи забезпечення?
50. Які підстави припинення господарських зобов'язань?
51. Які існують способи припинення зобов'язань?
52. Що таке залік однорідних вимог?
53. У чому полягає відступне?

54. Яке значення має новація у припиненні зобов'язань?
55. Яке нормативно-правове регулювання процедури банкрутства в Україні?
56. Хто належить до суб'єктів трудового права?
57. Які основні групи суб'єктів трудового права виділяють?
58. Яку роль відіграє працівник як учасник трудових правовідносин?
59. Що таке трудова правосуб'єктність працівника?
60. Які права та обов'язки має працівник?
61. Хто є роботодавцем у трудовому праві?
62. У чому полягає трудова правосуб'єктність роботодавця?
63. Яку роль виконує трудовий колектив?
64. Яке значення профспілок у системі суб'єктів трудового права?
65. Які функції профспілкових організацій?
66. Хто відноситься до інших учасників трудових правовідносин?
67. У чому специфіка правового статусу органів державного нагляду і контролю?
68. Яку роль відіграють органи місцевого самоврядування у сфері праці?
69. Які міжнародні організації впливають на трудове право України?
70. Які гарантії правового статусу працівника закріплені Конституцією?
71. Що таке трудовий договір?
72. Які основні ознаки трудового договору?
73. Чим відрізняється строковий трудовий договір від безстрокового?
74. Які підстави укладення трудового договору на певний строк?
75. Які особливості трудового договору для тимчасових працівників?
76. Що таке сезонні роботи і як регулюється праця сезонних працівників?
77. Які особливості трудового договору за сумісництвом?
78. Чим відрізняється сумісництво від суміщення професій?
79. Які права й обов'язки мають працівники-сумісники?
80. Які гарантії встановлюються для молодих спеціалістів?
81. У чому полягає особливість трудових договорів із молодими спеціалістами?
82. Які документи потрібні для укладення трудового договору?
83. Хто підписує трудовий договір від імені роботодавця?
84. Які істотні умови включаються до трудового договору?
85. У чому полягає роль контракту як особливої форми трудового договору?
86. Що таке переведення працівника?
87. У чому різниця між переведенням і переміщенням?
88. У яких випадках можливе переведення без згоди працівника?
89. Що таке істотні умови праці?
90. Які приклади зміни істотних умов праці?
91. Які гарантії має працівник при зміні умов праці?
92. Що таке робочий час?
93. Які види робочого часу виділяють законодавство?
94. Які є режими робочого часу?

95. Що таке неповний робочий час?
96. Які особливості надурочних робіт?
97. Які види відпочинку передбачені трудовим правом?
98. Які правові засади щорічної відпустки?
99. Яка мінімальна тривалість щорічної основної відпустки?
100. Які додаткові відпустки можуть надаватися працівникам?
101. Що таке колективний договір?
102. Хто є сторонами колективного договору?
103. Які основні положення включаються до колективного договору?
104. Як формується структура колективного договору?
105. Які етапи укладення колективного договору?
106. Хто бере участь у переговорах про укладення колективного договору?
107. Як відбувається реєстрація колективного договору?
108. Які правові наслідки має укладення колективного договору?
109. Які гарантії виконання колективного договору?
110. Які санкції передбачені за порушення колективного договору?
111. Що таке дисциплінарна відповідальність?
112. Чим відрізняється загальна дисциплінарна відповідальність від спеціальної?
113. Які дисциплінарні стягнення застосовуються до працівників?
114. У яких випадках застосовується спеціальна дисциплінарна відповідальність?
115. Що таке матеріальна відповідальність працівників?
116. Які види матеріальної відповідальності виділяють у трудовому праві?
117. Які умови притягнення працівника до матеріальної відповідальності?
118. Чим відрізняється повна матеріальна відповідальність від обмеженої?
119. Які випадки виключають матеріальну відповідальність працівника?
120. Яке значення дисциплінарної та матеріальної відповідальності у зміцненні трудової дисципліни?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вінник О. М. Господарське право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 624 с.
2. Задихайло Д. В., Макутов В. К. Господарське право України: навчальний посібник. Харків: Право, 2019. 512 с.
3. Трудове право України: підручник / за ред. В. І. Протасова. Київ: Юрінком Інтер, 2020. 540 с.
4. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник. Київ: Знання, 2018. 485 с.

5. Господарський кодекс України: наук.-практ. коментар / за ред. В. С. Щербини. Київ: Юстініан, 2021. 936 с.
6. Кодекс законів про працю України: наук.-практ. коментар / за ред. О. М. Ярошенка. Харків: Право, 2020. 752 с.
7. Лютіков П. С. Колективні договори і угоди: правове регулювання та практика. Київ: Алерта, 2017. 268 с.
8. Ярошенко О. М. Трудові спори: теорія і практика вирішення. Харків: Право, 2016. 344 с.
9. Шершень В. В. Матеріальна відповідальність працівників: монографія. Київ: Алерта, 2019. 276 с.
10. Пилипенко П. Д., Венедіктов В. С. Трудове право України: практикум. Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2021. 402 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Господарське та трудове право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека України. Юридична література (господарське законодавство, трудове право, підприємництво). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://nplu.org/>
3. Електронна бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка (ім. М. Максимовича). Господарське право та право інтелектуальної власності. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://lib.univ.kiev.ua/>
4. Електронна бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка. Юридичний факультет: трудове право, господарське право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://library.lnu.edu.ua/>
5. Електронний архів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Розділ господарського та трудового права. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://ekhnuir.karazin.ua/>
6. Інституційний репозитарій Національного університету «Одеська юридична академія». Господарське право, трудові спори, правове регулювання праці. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://dspace.onua.edu.ua/>
7. Електронна бібліотека Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Архів юридичних наук (господарське та трудове право). [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://eadnurt.diiit.edu.ua/>
8. Репозитарій Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича. Юридичний факультет: підприємницьке та трудове право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://archiv.chnu.edu.ua/>

9. Електронна бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». Господарське та трудове право. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/>
10. Відкритий електронний архів Національного технічного університету України «КПІ ім. Ігоря Сікорського». Господарське законодавство та трудові відносини. [Електронний ресурс] Режим доступу – URL: <http://ela.kpi.ua/>